

การท่องเที่ยวแบบพำนักราน (Long Stay Tourism) เป็นการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ (Alternative Tourism) ประเภทหนึ่ง ที่เน้นความสัมพันธ์ที่ดีและจริงจังระหว่างนักท่องเที่ยวแบบพำนักรานและคนท้องถิ่น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการให้คุณค่าและการให้ความสำคัญของมนุษย์และการตระหนักถึงการอนุรักษ์ไว้ซึ่งสายใยแห่งวัฒนธรรมและสายสัมพันธ์ของสังคมในประเทศที่นักท่องเที่ยวเดินทางเพื่อการพำนักราน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้หลักการสำคัญของการท่องเที่ยวแบบพำนักรานคือ การเรียนรู้และแลกเปลี่ยนภาษาและวัฒนธรรมระหว่างนักท่องเที่ยวในฐานะแขกผู้มาเยือนและคนท้องถิ่นในฐานะเจ้าบ้าน ในช่วงที่นักท่องเที่ยวซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนวัยเกษียณอาศัยอยู่เป็นเวลาแรมเดือนด้วยเงินบำนาญที่รัฐบาลของตนเองจัดให้ ก่อนที่จะเดินทางกลับสู่มาตุภูมิเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาของการท่องเที่ยวแบบพำนักรานในที่สุด

อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการโครงการการท่องเที่ยวแบบพำนักรานโดยหน่วยงานภาครัฐของไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 นั้น กลับมีจุดเน้นที่โครงการอสังหาริมทรัพย์ที่หรูหราและโอ้อวดหวังเพียงที่จะเพิ่มรายได้จากนักท่องเที่ยววัยเกษียณที่มีกำลังซื้อสูงเหล่านี้เท่านั้น การบริหารจัดการดังกล่าวมิได้สนองตอบปรัชญาของการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโลก ในอันที่จะอนุรักษ์ไว้ซึ่งสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ การศึกษาความต้องการของตลาดการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และการพัฒนาคนแต่อย่างใด การขาดซึ่งปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวและคนไทยท้องถิ่นอย่างเป็นธรรมชาตินั้น นอกจากจะทำให้นักท่องเที่ยวขาดโอกาสในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับคนไทยแล้ว คนไทยเองก็ขาดโอกาสในการเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ที่แตกต่าง ซึ่งอาจนำมาประยุกต์และดัดแปลงใช้อย่างเหมาะสมกับวิถีชีวิตของชาวไทยได้อีกด้วย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพความต้องการของคนญี่ปุ่นวัยเกษียณเรื่องการท่องเที่ยวแบบพำนักรานในจังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อศึกษาสภาพความพร้อมของคนไทยในการสนองตอบความต้องการดังกล่าว โดยใช้แบบสอบถามสำรวจกลุ่มตัวอย่างคนญี่ปุ่นวัยเกษียณอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปในประเทศญี่ปุ่นจำนวน 342 รายและในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 63 รายซึ่งเป็นฝ่ายอุปสงค์ พร้อมทั้งใช้แบบสอบถามสำรวจกลุ่มตัวอย่างคนไทยในตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่จำนวน 400 รายซึ่งเป็นฝ่ายอุปทาน ข้อมูลดังกล่าวประเมินผลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปสำหรับวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science) สถิติที่ใช้คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน ค่าเฉลี่ย ค่าโคสควอร์ ค่าแลมด้า และ

คำ Somers'd นอกจากนี้ยังสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ในประเทศญี่ปุ่นจำนวน 3 ราย และด้วยการใช้คำถามปลายเปิดที่เป็นมาตรฐานเดียวกันได้สัมภาษณ์ผู้บริหารจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 8 รายและกลุ่มผู้นำหมู่บ้าน 2 หมู่บ้านในอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่จำนวน 32 ราย ตลอดจนสังเกตการณ์อย่างไม่มีโครงสร้างในชุมชนญี่ปุ่นและชุมชนไทย โดยนำเสนอข้อมูลด้วยการบรรยายในรูปของรายงานจากบทสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างคนญี่ปุ่นมีความต้องการที่จะส่งเสริมมิตรไมตรีอันดีระหว่างประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นด้วยการมีกิจกรรม (Activities) เพื่อการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมร่วมกับคนไทย และยังมีความต้องการได้รับข้อมูลผ่านหน่วยงานให้คำหารือ ปรีกษา และ แนวเพื่อการปรับตัวข้ามวัฒนธรรม (Advisory Facilities for Cross-Cultural Adjustment) ที่จัดให้โดยรัฐบาลไทย ซึ่งเป็นสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างคนไทยมีความพร้อมในการสนองตอบความต้องการที่ระบุไว้เช่นกัน

ผู้วิจัยจึงขอเสนอให้รัฐบาลไทยดำเนินการทบทวนนโยบายวาระชาติเรื่องโครงการการท่องเที่ยวแบบพำนักรถนอนของคนญี่ปุ่นวัยเกษียณในประเทศไทยอีกครั้ง เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับโครงการฯ มีความเข้าใจถึงปรัชญาของการท่องเที่ยวแบบพำนักรถนอนที่ถูกต้องตรงกัน โดยรัฐบาลไทยสามารถบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ประเทศไทยสามารถสร้างความแตกต่างในการบริหารจัดการโครงการฯ ด้วยคุณภาพการให้บริการอันจะก่อให้เกิดประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบพำนักรถนอนที่มีคุณภาพทั้งแก่คนญี่ปุ่นวัยเกษียณและคนไทยท้องถิ่นอย่างยั่งยืนสืบต่อไป

Long stay tourism is considered a type of alternative tourism since it focuses on the deep host and guest relationship. By the concept, it reflects the notion of human touch and socio-cultural awareness within the destination country of long stay tourist's choice. The key principle of long stay tourism is thus the learning of language and cross cultural exchanges between long stay tourists, considered to be visiting guests, and local people, considered to be hosts. The period of long stay tourism is in excess of one month. Long stay tourists, mostly the pensioners, shall then depend solely on their steady income from pension funds provided by their government, before returning to their homeland upon the completion of their long stay period.

Nevertheless, the management of long stay tourism by the Thai's government unit since 2001 has instead shifted the focus to luxurious real estate-oriented project. The main aim is to gain in the monetary benefits from these high purchasing power tourists. It is then evident that such management scheme does not respond to the philosophy of sustainable development whose objectives are to preserve the environment and nature, to continually study the tourism market, and to develop human resources. Due to the lack of mutual natural interactions, not only have the pensioner long stay tourists no chance for cultural exchanges with the local Thais, but the local Thais are also in shortage of the opportunity to learn new and different cultures which might be applied or be adjusted appropriately to fit the Thai's way of life.

This study had Japanese pensioners niche market as the case study and presents the results and analysis of the needs of long stay Japanese pensioner tourists in the Chiangmai province of Thailand, and the readiness to respond to these identified needs by the local population. Two questionnaires were used in collecting data. The first was used with 342 Japanese pensioners, who were older than 60 years of age and currently living in Japan, and with another 63 Japanese pensioners staying in Chiangmai, as the demand side. The second type of questionnaire was used with 400 Thais in Tambon Suthep, Muang District, Chiangmai, as the supply side. The computer

program Statistical Package for the Social Science (SPSS) was used for data analysis. The analysis of the data is presented with values of frequency distribution, percentage, median, mean, Chi-squared value, Lambda value, as well as Somers'd value. In addition to unstructured observation, general interview sessions with 3 officers in Japan and standardized open-ended interviews with 8 Chiangmai administrators and 32 members of group leaders at 2 villages in the Sanpatong District, Chiangmai, were conducted. The results of these interviews are presented in a descriptive manner from an interview transcript.

From the study, it has found that the Japanese samples' needs were to promote good relationship between Thailand and Japan through joint cultural exchange activities with the locals, and to get an access to required information for their cross-cultural adjustment through advisory facilities provided by the Thai government. These identified needs were well responded to by the Thai samples.

The researcher would then like to make a proposal to the Thai government for national policy review on long stay tourism project management for Japanese pensioner tourists. The initial aim is for all concerned parties to have mutual understanding on the philosophy of long stay tourism. The Thai government can then integrate the cooperation from relevant units so as to enable Thailand to have the differentiation in the long stay tourism project by providing service quality management in order to offer quality long stay tourism experiences, both to Japanese pensioner tourists and to the local Thais, in a sustainable manner.